

Ruotsi on sarjakuvalehtien maa. Albumeja ilmestyy laiskanlaisesti, joskin tiheämpään tahtiin kuin Suomessa. Se on paljolti kustantaja Horst Schröderin sekä myös valtiollisen sarjakuvatuon ansiota. Tuesta huolimatta oma sarjakuvatuotanto on melko vähäistä.

AINA 1970-luvulle asti ruotsalaiset sarjakuvat olivat niitä kansanomaisia pilasarjoja, jotka alkoivat 1930-luvulla samantyyppistä viihdettä kuin elokuvateattereiden kansanomediat ja "pilsnerifilmit".

Åsa-Nisse riehui ensin valkokankaalla ja siirtyi pikku hiljaa smoolantilaisten sarjakuvafarssien sankariksi. Ikuinen mokkeri 91:an Karlsson aloitti sarjakuvahahmona, mutta siirtyi sittemmin elokuviin. Lilla Fridolf aloitti kamreerielämänsä ensin radiossa, jatkaen sitä sarjakuvissa ja elokuvissa.

Nykyään hahmot tunnetaan parhaiten omista sarjakuvalehdistään, jotka ovat edelleen myyntimenestyksiä.

Ruotsi on sarjakuvalehtien maa. Albumeja ilmestyy laiskanlaisesti, lehdet varastavat lukijat. Fantomen, Kalle Anka ja Bamse ovat lehdistä suurimpia. Painosmäärät liikkuvat 200 000 kappaleen ympärillä. Myös seikkailusarjakuvalehdet kuten X9 ja Stålmannen tekevät tyhjäksi monta albumiprojektia.

Bamse on kiltti karhu, joka isoäidin ukkos-hunajan avulla voi tulla yhtä vahvaksi kuin konsanaan Superhessu tai Asterix. Rune Andreassonin sarjasta tuli 60-luvulla menestys, joka houkutteli jäljittelijöitä. Aikanaan kasvoi esiin kokonainen hetteikkö herttaisia, tarkoituksettomia ja enemmän tai vähemmän tyhjänpäiväisiä pikkulasten sarjakuvalehtiä kuten Goliat, Bobo ja Gnuffen.

Kilpailu albumeista

Hieman vanhemmille lapsille tulivat yli 20 vuotta sitten ranskankieliset albumit, etunäissä Tintti. Tanskalaisen Gutenbergshusetin omistama Hemmets Journal ja Carlsen/If ryhtyivät hyödyntämään markkinoita. Jopa lehtijätti Semic pyrki mukaan albumisarjojen imuun, mutta heikoin tuloksin.

Felix och tiulmaskinen, Jan Lööf 1973

Sarjakuvilla ei elä Ruotsissakaan

Osuustoimintaliikkeen kustantamo Raben & Sjögren näki albumeissa mahdollisuuden taistella kaupallisia sarjakuvia vastaan ja julkisti 1976 suuren sarjakuvakilpailun. Voiton vei Jaime Vallven piirtämä ja Janne Lundströmin käsikirjoittama historiallinen seikkailu Johan Vilde.

Se oli ajalleen tyypillinen antisarja: kolonialismia ja tavallisten tehtisarjojen amerikkalaisuutta vastustava sarjakuva. Tekijät olivat myös aktiivisesti mukana Ruotsista ohjatun Mustanaamion tekemisessä ja vaikuttivat omalta osaltaan Mustanaamion vasemmistolaisen profiilin syntyyn.

Vuositain Ruotsissa julkaistaan nyt joulualbumit, pokkarit ja sarjakuvakirjat mukaan laskettuina noin 150 albumia. Niistä on run-

sas kymmenesosa ruotsalaista alkuperää. Karkeasti laskettuna joka kymmenes käännösalbumi ja joka toinen ruotsalainen alkuperäissarja saa valtiollista tuotantotukea.

Tuen myöntää Statens kulturråd, joka perustettiin 1974 valtion kulttuuripolitiikan terävoittamiseksi. Eräs sen päätehtävistä on erilaisten avustusten, esimerkiksi kirjallisuustuen, jakaminen. Alusta alkaen muistettiin myös sarjakuvia. Kunnianhimoiset ruotsalaiset albumit saivat tukea lastenkirjoille varatusta kakusta.

Esimerkiksi Felixin luoja Jan Lööf sai tukea albumiinsa Ville. Siinä olivat mukana sivurooleissa niin kuningas Kaarle XVI Kustaa kuin pääministeri Olof Palme.

Villeä julkaistiin osuuskauppa-lehti Vissa

Ville, Jan Lööf 1975

ja Palme nostatti metelin irtisanomalla lehden tilauksen. Palme ei pitänyt tavasta, jolla hänet oli karikoitu. Kuningas sen sijaan sanoi kuullessaan sarjakuvahahmoksi pääsytään "O! Tämähän näyttää hauskalta".

Sarjakuville jaetaan vuosittain yli 750 000 kruunua. Tuen tulisi kohdistua lasten ja nuorten ruotsalaisiin laatusarjakuviin, mutta tästä säännöstä ei onnää välitetä. Aikuisille suunnatut ulkomaiset ja ruotsalaiset sarjat dominoivat, mikä myös osoittaa laadun painopisteen.

Palkattu toimitus

Sarjakuvatuki saatiin painostustoiminnan seurauksena. Aktiivisesti sitä ajoi mm. Seriefrämjandet, Suomen sarjakuvaseuran vastine Ruotsissa.

Se perustettiin 1968 kaikkien sarjakuvasta kiinnostuneiden kohtauspaikaksi. Aluksi yhdistys julkaisi pientä monistelehteä nimeltä Thud, joka sittemmin kasvoi ja muuttui nykyiseksi Bild & Bubblaksi.

Seriefrämjandet keskittyi kulttuuripolitiikkaan, sarjakuvamarkkinoiden laatukysymyksiin ja sarjakuvien statukseen. Vähitellen toiminta kiertyi yhä enemmän lehden ympärille. Lehden alkaessa levitä kirjastolain sen havaittiin olevan käyttökelpoinen kanava sanoman perillemenon avittamiseksi.

1981 tehtiin suuria suunnitelmia. Semicin lupaamalla tappiontakurahoilla lehti alkaisi ilmestyä kuudesta vuodesta, palkatun toimituksen ja kioskilevityksen voimin.

Kaikki meni pieleen. Palkkakiistan vuoksi toimitus vaihtui kahden numeron ilmestyttyä. Myynnin olisi tullut olla neljä-viisi tuhatta numeroa kohti, mutta siitä saatiin kasaan vain kolmasosa.

Kahden vuoden ja 12 numeron jälkeen Semic lopetti tappiojuhlat. Nelivärikansista luovuttiin, sivumäärää vähennettiin ja lehti

Felix och Ben Hassans skatt, Jan Lööf 1976

vedettiin kioskeista. Sen sijaan Semic lupasi vuosittaisen tuen, joka yhdessä valtion lehtituen kanssa on pitänyt lehden siitä lähtien hengissä.

Vuodesta 1987 Seriefrämjandet on jakanut Urhundet-palkinnon parhaalle sarjakuvaa-albumille. Laajan huomion saamiseksi palkinto luovutetaan Ruotsin kirjastoseuran vuosikokouksessa. Kirjastoväki on aiemmin suhtautunut hyvin kielteisesti sarjakuviin, mutta asenteet ovat alkaneet hiljalleen muuttua.

Schröderin imperiumi

Sarjakuvaa-albumit aikuisille olivat jo lyöneet itsensä ajatuksena läpi, mutta 1984 oli lukijoiden totuttava uuteen ajatukseen, aikuisten sarjakuvalehtiin. Tällöin alkoi ilmestyä *Metal Hurlanti* inspiroiva *Metal*. Lehti jaksoi vain neljä numeroa.

Saman vuoden keväällä ilmestyi myös ensimmäinen *Epix*. Sen julkaisija on **Host Schröder**, Saksan liittotasavaltaasta 1970 Ruotsiin muuttanut kirjallisuustieteen tohtori ja sarjakuvaa-asiantuntija. Schröder on kirjoittanut pari kirjaa sarjakuvista ja ollut myös *Bild & Bubblan* päätoimittaja.

Jo 1982 hän aloitti sarjakuvaa-albumeita kustantavan *Medusan*. Amerikkalaisten underground-sarjojen antologiat ja jotkut kotimaiset albumit tasottivat tietä komeille mannermaisille sarjakuvavaromaaneille. Laadukkaimmat julkaisut saivat myös valtion tukea.

Epix vietti viisivuotisjuhlaan tänä vuonna. Lehti aloitti eurooppalaisten sarjakuvan korkealuokkaisena lukemistona ja on koko ajan ollut Schröderin lippulaiva. Lehden perusmateriaalia ovat olleet eepiset pitkät sarjakuvat, oudot sarjakuvanovellit ja hullut pilasarjat **Edikan** malliin. Julkaistu on myös joitakin ruotsalaisia sarjakuvia.

Horst Schröderin omistama RSR *Epix* Ab on julkaisut koko joukkoa lehtiä: marraskuussa 1984 alkoi kuukausittain ilmestyä *Pox*, jossa on ollut amerikkalaista undergroundia, italialaisia ja espanjalaisia anarkistisia sarjakuvia, epämääräisiä ranskalaisia, japanilaisia ja ruotsalaisia sarjoja. Tärkeimmät tekijänimet ovat **Munoz & Sampayo** sekä **Gilbert Hernandez**. *Pox* ei ole ollut suuri myyntimenestys, mutta se sisältää juuri Schröderin lempisarjoja, mikä pitää sen hengissä.

Satsaus Ruotsiin ei kannattanut

Maxx ilmestyi runsaat kaksi ja puoli vuotta tammikuusta 1986, piti vuoden taukoa ja alkoi juuri ilmestyä uudelleen. Se on uusiin amerikkalaisiin actionsarjakuviin tyyppiä *American Flag* ja *Moonknight* keskittynyt lehti. Mukana on myös eurooppalaisia väkivaltaisarjakuvia, kuten *Rank Xerox* ja espanjalainen *Torpedo*.

Muita Schröderin lehtiä ovat *Tung Metall*, tammikuusta 1986 ilmestynyt *Metal Hurlan-*

tin uusi versio, jossa on enemmän elegantteja fantasiasarjoja, sekä *Elixir*, jossa Schröder höysti kotimaisia sarjakuvia ranskalaisilla huumorisarjoilla.

Elixirille kävi samoin kuin Semicin sat-saukselle ruotsalaiseen sarjakuvaan: *Svenska serier* lopetti ilmestymisensä kolmen vuoden elämän jälkeen, samoin albumilehti *Mammut* ja sen seuraaja *Elitserien* kuolivat ja kuopattiin.

Ranskalaisen *Circus*-lehden kopio *Casa Blanca* eli huhtikuusta 1987 heinäkuuhun 1988. *Brök* on ilmestynyt toukokuusta 1988 alkaen. Se on konsernin ensimmäinen halpa lehti, joka keskittyy erikoisiin *Edikan* tyyppisiin pilasarjoihin. Tämä ranskalaisen *Fluide Glacialin* jäljennös ei ole toistaiseksi saavuttanut jäsensyttävää suosiota.

Japanin suosituin jatkosarjakuvaa *Samurai* on tullut Ruotsiin amerikkalaisen *Lone Wolf and Cobin* kautta. Se on ilmestynyt toukokuusta 1988 ja tavaraa riittää ensi vuositu-

hannalle, jos tarvetta on. Lehtien lisäksi Schröder julkaisee albumisarjoja *Pox Special*, *Studio Epix* ja *Topas*. *Topas* keskittyy yksinomaan italialaisiin ja ranskalaisiin laadultaan vaihteleviin seksisarjoihin. Schröder itse sanoo seksin olevan kivaa, mutta tarkoitus lienee koota rahaa kattamaan muiden albumien tappioita.

Muutoin tämä pieni kulttuuri-imperiumi pysyy pysyvässä osin valtion kulttuurituella, osin puoliksi vapaaehtoisen työn ja lisäksi sarjakuvakokoelman avulla, jonka Schröder myi pystyäkseen käynnistämään julkaisuhankkeensa.

Jälleen 1960-luvulla

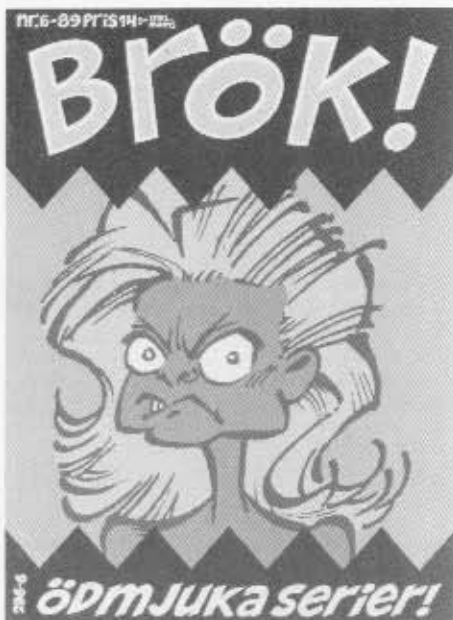
Horst Schröder kamppailee kallista kioskeivästyä ja huonoa myyntiä vastaan ja hän joutuu myös ottamaan vastaan yleisen mielipiteen iskut. Useat myyntipisteet ovat poistaneet nämä "lasten porno- ja väkivaltalehdet" hyllyiltään. Toisaalla tässä lehdessä korrotaan Schröderiä vastaan nostetusta pornosyytteenä. Ikäänkuin olisimme jälleen 60-luvulla.

Horst Schröder on 1980-luvun sarjakuvatieltäjä ja *Bild & Bubblan* entinen päätoimittaja **Göran Ribe** 1970-luvun. 1960-luvun tieltä **Sture Hegerfors** on kuitenkin monen silmissä edelleen alan auktoriteetti.

Hegerfors perusti 1965 *Svenska Serieakademien*. Se koostuu Rusion akatemian tavoin 18 jäsenestä ja se jakaa 200-vuotiaan kollegansa tavoin palkintoja. Adamson-patsas myönnetään vuosittain kunnostautuneelle kotimaiselle ja ulkomaiselle sarjakuvantekijälle.

Sarjakuvaa-akatemia näkyy hyvin vuosittaisten Göteborgin kirjamestujen yhteydessä olevan Comics-kongressin vuoksi. **Sture Hegerfors** on alusta alkaen ollut akatemian presidentti. Sen kautta hän on saanut laajaa julkisuutta kevyille sarjakuvaa-aiheisille esiintymisilleen.

Akatemiaa pitäytyy tiukasti ajatuksessa, ot-

tä sarjakuvaa on ainostaan hyvää viihdettä. Schröderin kompromissiton toisen tyyppinen julkaisutoiminta ei ole ajatusta vielä eh-

Ankistit pitävät hauskaa

Det Nationella Ankistförbundet i Sverige (kvack) elää omaa elämäänsä sarjakuvaa-akatemia ja Seriefrämjandet rinnalla. Jo kymmenvuotias tuhannen jäsenen joukko keskittyy hauskanpitoon ja nostaa jumalaksen **Carl Barksin**.

Valtion tuesta ja hieman avoimemmasta kulttuuri-ilmastosta huolimatta omilla sarjakuvilla eläminen on vaikeaa Ruotsissa. Vain kourallinen piirtäjiä on ammattilaisia ja hekin pitävät kruununvouden loitolla lähinnä erilaisilla mainospilroksilla.